

รู้เขารู้เรา

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

เทศน์พระ วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๕๕

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมนะ เราฟังธรรมเพื่อสัจธรรม เพื่อผลบุญกุศลตกค้างในใจนะ ในใจของเรา เห็นไหม คุณติ เวลาพระโพธิสัตว์เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย ท่านถึงทำคุณงามความดีของท่าน หมั่นสร้างอานาจาสนาในใจของท่านนะ เวลาท่านมาเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ เวลามีปัญหาสิ่งใดท่านวินิจฉัยของท่านไง วินิจฉัยของท่าน ทำสิ่งใดไปแล้วนี้ ท่านทำสิ่งใดไปเพื่อประโยชน์ เพื่อสัจจะ เพื่อความจริงอันนั้น

อันนี้ก็เหมือนกันนะ เราฟังธรรมๆ เราทำคุณงามความดี เห็นไหม บุญกุศล บาปอกุศล ผู้ทำๆ จิตนั้นมันสัมผัสใจ คุณกาลเวลาสิ คุณาพิกามันหมุนของมันไป เวลามันชำรุด มันเสียหาย เขาโยนทิ้ง โยนทิ้งแล้วมันก็จบ มันเป็นวัตถุนะ มันไม่มีอะไรเป็นผลของมันไง แต่จิตใจของเราเนาะ จิตใจของเรา เห็นไหม มันมีภวาสวะ มีภพ มีความรู้สึกอันนี้ ความรู้สึกอันนี้ทำคุณงามความดีอย่างไร มันเกิดจากตรงนี้ไง เกิดจากภวาสวะ ภวาสวะคือจิตของเรา จิตของเรามันเป็นสมุฏฐาน เป็นต้นเหตุ เห็นไหม มันเป็นนามธรรม

สิ่งที่นามธรรมๆ โลกบอกนามธรรมมันจับต้องไม่ได้ แต่ในธรรมะๆ สิ่งที่เป็นนามธรรม สิ่งที่เป็นนามธรรมคือความรู้สึกอันนี้ มันกลับคงที่คงทนถาวรนะ นี่หลวงตาท่านพูด เห็นไหม “จิตไม่เคยตาย จิตไม่เคยตาย” จิตมันไม่เคยตาย มันเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ แต่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะในสถานะอะไรล่ะ มาเกิดเป็นสภาพอะไร นี่ในวัฏฏะ กามภพ รูปภพ อรูปภพ จิตมันเกิดเป็นอะไร แต่ในทางวิทยาศาสตร์พิสูจน์อย่างไรงี้ ก็พิสูจน์ได้โดยเวลากาวานี้ไง พิสูจน์ได้โดยหัวใจใจ พิสูจน์ได้เวลาจิตที่มันรู้เห็นตามความจริงเข้าไปอันนั้น มันรู้เห็นตามความเป็นจริง

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้เห็นตามความเป็นจริง เห็นไหม บุญเพณิวาสนาสติปัญญาเนาะ มันมีตรงนั้นมา มันยันมา คุณติ พระสมัยพุทธกาลนะ เวลาภาวนาขึ้นมาแล้วนี้เป็นพระอรหันต์โดยง่าย บางองค์กระเสือกกระสนมา บางองค์ภาวนาแล้วมันมีเภทภัยไป ไปถามองค์

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำไมเป็นเช่นนั้น ทำไมเป็นเช่นนั้น มันไม่ได้เป็นเฉพาะชาตินี้ มัน
เป็นมาตั้งแต่ต้น มันเคยเป็นอย่างนี้มาแล้วก็ภพที่ชาติ ชาติเดี๋ยวนี้นั่นค่อยเป็นมาซ้ำอีกๆ เห็นไหม
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพยากรณ์ นี่ไงที่ว่าเป็นนามธรรมๆ ใจ

สิ่งที่เป็นนามธรรมนี้ นี่ฟังธรรมๆ ฟังธรรมให้สิ่งใดมันตกผลึกในหัวใจเราบ้าง ให้มันมี
เหตุมีผลใจ ให้มันเป็นประเด็นขึ้นมาในใจเราใจ ถ้าเป็นประเด็นในใจเราใจ มันมีหลักมีเกณฑ์
ขึ้นมา เห็นไหม มันไม่เหลวไหล มันไม่เหลวไหลไปตามอารมณ์ความรู้สึกของเราใจ ถ้ามัน
เหลวไหลไปตามอารมณ์ความรู้สึกไปแล้วนี่ มันเหลวไหลไปๆ แล้วมันเหลืออะไรไว้ละ เหลือ
ไว้สิ่งที่เป็นบาดหมางกันใจ บาดหมางหัวใจกันใจ ฉะนั้นถ้าเราไม่เหลือสิ่งใดที่เป็นความ
บาดหมาง เราก็มีน้ำใจต่อกันๆ เห็นไหม

นี่อำนวยความสะดวกให้กัน เราเปิดทางให้กัน เปิดทางให้กันแล้วนี่สิ่งใดที่มันชอบไม่
ชอบมันเป็นจริตนิสัยของคน ถ้าจริตนิสัยของคนเราก็กายให้เขาไปๆ เรารักษาใจของเราไว้ ฟัง
ธรรมๆ เพื่อเหตุนี้ ถ้าฟังธรรมเพื่อเหตุนี้มันมีวุฒิภาวะขึ้นมาใจ ก็เป็นผู้ใหญ่ รู้เขา รู้เรา คำว่า “รู้
เขา รู้เรา” เห็นไหม รู้เขารู้เราในซุนวู เห็นไหม รู้เขารู้เรา รบร้อยครั้งก็ชนะร้อยครั้ง ไม่รู้อะไรเลย
ทำสิ่งใดผิดพลาดไปหมด แล้วคำว่าจะรู้เขาๆ รู้เขาอย่างไร ไม่รู้เลย รู้เขาไม่ได้ๆ เพราะอะไรละ
เพราะเราไม่รู้เราใจ

ถ้ามันรู้เราๆ รู้อะไร ก็รู้หัวใจของเราใจนี้ใจ ถ้ารู้หัวใจของเรา ที่มันสกปรกโสมมขึ้นไป ถ้า
ไม่รู้ใจเราใจนะ สิ่งนั้นมันเกิดทิฐิมานะ เหยียบย่ำเขาไปทั่วๆ คิดว่าจะเหยียบย่ำเขาไปจะให้เรา
ยอมรับเรา โดยที่ความที่เรายังไม่รู้จักเรา ไม่รู้จักเพราะอะไร ไม่รู้จักเพราะอารมณ์มันครอบงำ
ใจ ไม่รู้จักเพราะความโลภ ความโกรธ ความหลง มันครอบงำหัวใจนี้ใจ แล้วมันก็หลุดกระชากไป
แสดงออกโดยความไม่รู้ตัวใจ ความไม่รู้ตัวแต่รู้ด้วยทิฐิมานะ รู้ด้วยความเห็นอันนั้น รู้ด้วย
ความเหยียบย่ำ ด้วยความเอาชนะคะคานกัน นี่ใจไม่รู้เรา

ถ้าไม่รู้เราก็อไม่รู้เขา จะรู้เขาได้อย่างไรเพราะเราไม่รู้จักเรานะ เรายังไม่รู้จักอารมณ์มันเกิด
อย่างไร มันตั้งอยู่อย่างไร แล้วมันตอบสนองๆ แล้วมันเหยียบย่ำหัวใจอย่างไร แล้วมันถ่ายจี๊ด
แล้วมันไปเหลืออะไร ถ้าเป็นคนหยาบก็เหลือแต่ความสะใจ แต่ถ้าเป็นคนทีละเอียดเหลือแต่
ความเสียใจ มันเสียใจ เสียใจว่าเราหลงไปในอารมณ์เราเอง เราเสียใจที่เราโดนอารมณ์เราหลุด
กระชากไป เสียใจๆ เสียใจต่อผู้ที่มิวุฒิภาวะที่เป็นสัมมาทิฐิ

แต่ถ้ามันเป็นการใส่ใจต่อผู้ที่เป็นพาลชน พาลชนนะมันใส่ใจว่าทำเขาแล้ว ดีแล้วพอใจแล้วไง นี่ไงไม่รู้จักเรา ถ้าไม่รู้จักเราก็คือไม่รู้จักเขา นี่ที่เขามาๆ เป็นอย่างไร คุณก็เห็นใหม่ในบรรดาสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย เกลียดความทุกข์ปรารถนาความสุขทั้งนั้น ในบรรดาสรรพสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย รักชีวิตของตนทั้งนั้น ในบรรดาสรรพสิ่งที่มีชีวิต เห็นใหม่ ปรารถนาแต่คุณงามความดีทั้งนั้น แต่คุณงามความดีของใคร คุณงามความดีของคนที่มีคุณงามความดีที่ต่ำต้อยก็คุณงามความดีของเขา ด้วยมุมมองของเขา แต่ถ้าเป็นผู้ที่มีสติปัญญาของเขา เห็นใหม่ คุณงามความดีของเขา คุณงามความดีเป็นนามธรรมไง คุณงามความดีของเขานี้ นักพรตๆ

นักพรตนักบวช เห็นใหม่ นักบวชไม่มีสมบัติของตน สมบัติของนักบวชก็คืออริยทรัพย์ สมบัติของนักบวช เห็นใหม่ มีคุณธรรมในใจ นี่สมบัติของนักบวช คือ ศีลธรรมเป็นสมบัติของนักบวชนักพรต แต่ไม่มีสมบัติสิ่งใดๆ เลย นี่ไง สิ่งที่เกิดใจที่มีคุณงามความดีที่ละเอียดยิ่งขึ้น สิ่งที่เป็นสมบัติของเราเป็นสิ่งที่เรานับถือในใจของเราที่เราเข้าใจของเรา แต่คนอื่นรู้กับเราไม่ได้ไง คุณสมบัติทางโลก เห็นใหม่ เขามีทรัพย์สิน เขามีสมบัติเท่าไร เขาร่ำรวย เขามีทรัพย์สินมาก แต่ทรัพย์สินอย่างนั้นมันเป็นทรัพย์สินของประจำโลกไง แร่ธาตุๆ มันก็อยู่กับโลกนี้ ใครมีสติปัญญานี้ก็ไปแสวงหามา แล้วเป็นลิขสิทธิ์ของเราๆ แต่เวลาซื้อขายกัน ไปแล้วก็เปลี่ยนสิทธิ์กัน ไป มันก็เป็นของของใคร มันก็เป็นสมบัติสาธารณะเลย มันไม่มีสิ่งใดเป็นจริงเป็นจังเลย

แต่บาปกรรมนี้ บาปกรรมแย่งชิงกันไม่ได้นะ กรรมของใครเป็นกรรมของคนนั้นนะ คุณงามความดีของใครก็เป็นคุณงามความดีของคนนั้น เวลาจิตมันสงบเข้ามา เห็นใหม่ ความสงบในใจนั้นมันเป็นสมบัติของใครล่ะ มันก็เป็นปัจจัยตั้ง สันติภูมิจิต กบใจดวงนั้นใช่ใหม่ ถ้าใจดวงนั้นเขามีสติปัญญาของเขา เขารักษาใจของเขา เขามีปัญญาของเขา มันก็เป็นสมบัติของคนๆ นั้นใช่ใหม่ แล้วสมบัติอย่างนั้นมันเกิดขึ้นมาจากไหนล่ะ สมบัติอย่างนั้นมันเกิดขึ้นมาก็เกิดขึ้นจากคุณลักษณะของจิตที่มันมีคุณงามความดีที่มันละเอียดยิ่งขึ้น มันถึงแสวงหาสิ่งนี้ มันถึงรักษาสมบัติสิ่งนี้

ถ้ารักษาสมบัติสิ่งนี้ เห็นใหม่ นี่รู้เรา ถ้ามันจะรู้เราได้ว่า รู้เราได้ด้วยสติด้วยปัญญาของเรา “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต” ถ้ารู้เรา ถ้ารู้เรา เราก็รู้เขาได้ รู้เขานะ นี่รู้เขารู้เราขึ้นมา เห็นใหม่ รบร้อยครั้งก็ชนะร้อยครั้ง นี่พูดถึงทางยุทธวิธีนะ แต่ถ้าเป็นธรรมล่ะ เป็นธรรม เห็นใหม่ นี่ถ้าเป็นธรรมมันเป็นสัจธรรม มันเป็นสัจจะความจริง ความจริงในอริยสัจ ถ้าความจริงในอริยสัจมันเกิดมาจากอะไรล่ะ จิตนี้มันก่อก่อมาจากอริยสัจ จิตนี้มันก่อก่อมาจากอริยสัจ แต่จิตคนพาลๆ คนหยาบช้านี้มันไม่มีอริยสัจ มันไม่มีความจริง มันเป็นไปตามอารมณ์ความรู้สึกใจ มัน

เป็นสัญญาอารมณ์ เห็นไหม แต่ถ้าสัญญาอารมณ์ ถ้ามันเป็นความจริงๆ เห็นไหม ทุกข์ควรกำหนด ถ้าทุกข์ควรกำหนดทุกข์มันเป็นอย่างไร ความพอใจ สิ่งที่ทนไม่ได้ อะไรที่มันทนไม่ได้คือทุกข์ ทุกข์คือความทนอยู่ไม่ได้ อย่างเช่น เห็นไหม นั่งอยู่นาน นอนนาน เราต้องนั่งขยับ เปลี่ยนอิริยาบถโดยสัญชาตญาณๆ จนเป็นความคุ้นชินกับมัน จนเห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดา มันเป็นเรื่องธรรมดาไปเลย

แต่ถ้าคนมีสติมีปัญหา สิ่งนั้นนะทุกข์ควรกำหนดๆ เห็นไหม เรากำหนดที่เรามานั่งสมาธิ เรามาเดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนากันนี้ ก็เพราะเพื่อกำหนดรู้ กำหนดรู้ในทุกข์ แต่กำหนดรู้ในทุกข์นี้มันก็เป็นการตัดจิตชะ คัดจิตไปหมด รู้ตัวทั่วพร้อมๆ มันไม่เกิดเลยนะ มันไม่มี เลย ไม่รู้จักทุกข์ใจ เข้า ก็ทุกข์มันไม่มี มันว่าง มันสบาย นี่ไงมันคัดจิตไปก่อนไง เพราะมันคัดจิตมันเลยไม่ได้รู้อะไรเลย

แต่ถ้าเป็นความจริงๆ ของเรา เห็นไหม ครูบาอาจารย์ของเราท่านทำความสงบของใจเข้ามา นี่ถ้ามันเห็นจริงๆ เห็นไหม เวลาที่ทุกข์คือการทนอยู่ไม่ได้ เรานั่งอยู่จน ๓ ชั่วโมง ๘ ชั่วโมงทนอยู่ได้ไหม เรานอนอยู่โดยไม่ลุกกันเลยมันทนอยู่ได้ไหม ทุกข์คือความทนอยู่ไม่ได้สรรพสิ่งในโลกนี้มันเป็นอนิจจัง คือมันไม่มีสิ่งใดคงที่ไง มันไม่มีสิ่งใดคงที่ตายตัวหรือ มันไม่มี มันไม่มีหรือ ความเข้าใจของเราเนี่ยมันอยากจะปรารถนาความสุข อยากจะสมความปรารถนา โดยความปรารถนาของตนให้มันสมบูรณ์ของมัน แล้วมันมีอยู่ที่ไหน มันไม่มี ถ้ามันไม่มีนะทุกข์ทนอยู่ไม่ได้ ทุกข์คือสิ่งที่เราทนอยู่ไม่ได้ สิ่งที่เราต้องแปรปรวน นี่มันคือทุกข์

แล้วเราอยากไปหาทุกข์กัน แล้วบอกว่า ทุกอย่างบนโลกนี้สตัฟหมดเลย คงที่ตายตัวหมด ไม่มีการเปลี่ยนแปลง มันเป็นไปได้ไหม มันเป็นการฝืนความจริงใจ นี่มันเป็นการฝืนความจริง คือเป็นการคัดจิตใจ แต่ที่ไม่คัดจิต รู้เขารู้เรา ถ้ามันจะรู้เขาได้มันต้องรู้เราก่อน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้ตัวทั่วพร้อม รู้หมดทุกสิ่งทุกอย่างโลกนอกโลกใน

โลกนอกก็คือโลกในวิภวภูณี่ไง ความเป็นไปของโลกนี่โลกนอก โลกในๆ โลกในก็โลกกิเลสใจ โลกในก็จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวิภวภูณี่ไง ถ้ามันชำระล้างนี้โลกใน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบทั้งโลกนอกและโลกใน ตรัสรู้เองโดยชอบ เห็นไหม เพราะเข้าใจว่านั่นหมดนะ มองทุกอย่างสรรพสิ่งทุกอย่างมันเข้าใจได้หมด มันเห็นตามความเป็นจริง

หมด ถ้าเห็นตามความเป็นจริงหมด เห็นใหม่ เทศน์ว่าการขึ้นมา เวลาพระที่ปฏิบัติขึ้นมาติดขัด สิ่งใดก็ไปถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า รู้เองโดยชอบไป

แต่ในโลกสมมุติเรานี้ไง สมมุติบัญญัติๆ รู้โดยตัดจริตไป เวลาศึกษามานี้ศึกษามาเพื่อความรู้อะไร ศึกษาเพื่อความรู้อะไร นี่เป็นสุขุมยปัญญา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก ปฏิบัติ ปฏิบัติ ปฏิบัติ ไม่ขัดไม่แย้งกัน การศึกษานี้โลกมีเจริญๆ ก็เจริญจากการศึกษา แต่ศึกษาแล้วมันต้องปฏิบัติขึ้นมาให้ทำงานเป็น การทำงานเป็นคือภาคปฏิบัติ ถ้าปฏิบัติไปแล้วมันเกิดปฏิวัตร ปฏิวัตรนี้มันรู้แจ้งๆ ถ้ารู้แจ้งอย่างนี้มันก็เป็นความจริง เห็นใหม่ ไม่ตัดจริต รู้เองโดยชอบ โดยตามสติปัญญาของตน รู้โดยการกระทำของตน รู้โดยสัจจะความจริง

จิตนี้กลั่นออกมาจากอริยสัจ จิตนี้กลั่นออกมาจากอริยสัจ จิตนี้มันได้กระบวนการของมัน ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค กระบวนการของอริยสัจ เห็นใหม่ อริยสัจเป็นสัจจะความจริง จิตมันต้องกลั่นออกมา ถ้าจิตมันกลั่นออกมา มันรู้จริงทำจริงออกมาแล้วนี่มันจะเป็นความจริง มันจะรู้รอบขอบชิด มันจะรู้เราทั้งหมดเลย รู้เราทุกข์ อ้อ ทุกข์ก็เป็นอย่างนี้ สมุทัยควรละ สมุทัยคือค้นหาความทะยานอยากไป อยากให้ทุกข์หาย อยากจะรู้จักรัศมี อยาก นี้ทุกข์ควรกำหนดก็กำหนดไม่เป็น เวลามันจะสมุทัยควรละๆ มันก็ไม่รู้จะละอย่างไร หันซ้าย หันขวา หันรีหันขวาง มันไม่รู้ว่าจะละอย่างไร มันขัดข้องไปหมดเลย ความจริงจากภายใน ถ้ามันรู้ในไม่ได้ ในเรารู้ไม่ได้แล้วมันจะละอย่างไรละ ถ้ามันละไม่ได้ ทุกข์ควรกำหนด สมุทัยควรละ ทุกข์ก็กำหนดไม่ได้ เวลาจะละก็ละไม่เป็น ถ้าละไม่เป็นนะ แต่ศึกษามากจนนะ ศึกษาามากก็เกิดจินตนาการไป จินตนาการกันไป ไม่รู้เรา เพราะไม่รู้เรา มีคบอด มันก็ไม่รู้เขา

ถ้ามันรู้เขาขึ้นได้ รู้เขา เห็นใหม่ คูสิในสัปปายะ ๔ เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เห็นภัยในวัฏสงสาร เห็นภัยของมันนะ เห็นภัยคืออะไรนะ คูสิ ยักษ์ตัวใหญ่ เห็นใหม่ กาลเวลา มีคกับสว่างกลืนกินสรรพสิ่งทั้งหมดในโลกนี้ สรรพสิ่งทั้งหลาย กาลเวลากินหมดเลย แล้วกินหมดเลย แล้วกาลเวลามันก็เป็นสสาร เป็นแร่ธาตุ ที่ตัวมันเองไม่มีผลตกค้างในตัวของมัน แต่มันจะมีผลตกค้างจากจิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะนี้ไง

นี่ยักษ์ใหญ่มันกลืนกินทุกสิ่งทุกอย่างไปหมด กาลเวลากินกินไปหมด เห็นใหม่ เวลาเราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนานี้ทำอย่างไรให้เป็นวิวิฏฐะ คือพ้นออกไปจากกาลเวลา พ้นออกไปจากการหมุนเวียน พ้นออกไปจากผลของวัฏฏะ เราเกิดมาจาก

ผลของวิญญู แต่เห็นภัยในวิญญูสงสาร ภัยในวิญญูสงสาร เห็นไหม ทำไม่ถึงเห็น เห็นเพราะศึกษา
 ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
 ตรีสรูเองโดยชอบ จากโลกนอกโลกในทำลายทิ้งหมดอวิชชา ออกจากวิญญูๆ ออกจากวิญญูไป
 แล้วนี้ไม่หมุนไปในวิญญู ท่านถึงชี้หน้าฯ บอกเรานี้ไฉ

ถ้าชี้หน้าเรา เห็นไหม ท่านถึงให้ประพฤติปฏิบัติให้รู้แจ้งจากภายใน ถ้าให้รู้แจ้งจากภายใน
 แล้วการปฏิบัติแล้วรู้แจ้งรู้แจ้งอย่างไร เพราะการปฏิบัติจากภายใน เราเริ่มจากการปฏิบัติขึ้นมา
 เราไม่มีความรู้ เราไม่มีเหตุผลฯ เราก็ต้องมีการศึกษา ศึกษาของเราเห็น เห็นไหม เราศึกษาใน
 วัฒนธรรมประเพณีมันมีการกระทำอยู่แล้ว เราคุ้นชินกับมันเพราะเราเกิดเป็นชาวพุทธ เกิดมา
 พบพระพุทธศาสนา เกิดมาท่ามกลางของครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติ เราก็เห็นร่องเห็น
 รอย เราเห็นแต่เรายังไม่รู้รายละเอียด เราไม่รู้จักรกระทำ เราเห็นภัยในวิญญูสงสาร เราก็มาบวช
 พระ

เวลาบวชขึ้นมา เห็นไหม อุปัชฌาย์ยกเข้าหมู่ฯ จริงตามสมมุติไฉ จริงตามสมมุติบวช
 มาแล้วเป็นพระมีศีล ๒๒๗ เหมือนกัน ลงอุโบสถเหมือนกัน ทำสามัคคีอุโบสถร่วมกัน มัน
 สมบูรณ์มันไม่เป็นโมฆะ มันไม่เป็นโมฆิยะ มันไม่เป็นความล้มเหลว มันเป็นความจริงความจ้ง
 ขึ้นมา เพราะเราและอุปัชฌาย์อาจารย์เราบวชมาสมบูรณ์ในความเป็นพระ ถ้าบวชสมบูรณ์ใน
 ความเป็นพระขึ้นมา นี้มีความสมบูรณ์

ศึกษาตรงนั้นนะนี่ภาคปริยัติ บวชมาแล้วมีครูบาอาจารย์ของเราแล้ว เห็นไหม ให้
 ประพฤติปฏิบัติ เราก็จะประพฤติปฏิบัติของเราไป พอจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันก็เป็นชุมชน
 เป็นหมู่สงฆ์ มันก็มีเรามีเขา เห็นไหม รู้เขาฯ ถ้าเขาก็เข้าใจของเขา สัปายะ ๔ฯ เราเห็นใจต่อกัน
 เรานะ เราทุกคนเห็นดีเห็นชอบเหมือนกัน ต้องหายใจเหมือนกัน ต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัย
 เหมือนกัน คำว่าเหมือนกันฯ แต่ความชอบฯ ความถนัดของคนมันอาจจะแตกต่างกันบ้าง
 แตกต่างกันบ้างเราก็มีน้ำใจต่อกัน เห็นไหม รู้เขา รู้เขาเพราะอะไร รู้เขาเพราะเห็นเราใจนี้ไฉ

ที่เรามาฯ เราก็มาเพราะเหตุนี้ ทุกคนมาเพราะเรามีเป้าหมายนะ เรามีเป้าหมายนะ เรา
 อยากเห็นตัวเราเอง เราอยากเห็นจิตของเรา เราอยากเห็นจิตของเราให้มันสงบขึ้นมา ถ้าจิตสงบ
 แล้วนี้จิตได้เห็นสติปัญญาตามความเป็นจริง เราจะใช้ปัญญาของเราวิเคราะห์วิจัยของเรา เราจะ
 วิจัยของเราขึ้นมา ให้เราเกิดภาวนามยปัญญา เกิดปัญญาขึ้นมาไฉ

นี่จิตที่จะกลั่นออกมาจากอริยสังขาร ก็กลั่นออกมาจากสติปัญญา ๔ นี้ไง ถ้ากลั่นออกมาจากสติปัญญา ๔ ด้วยกาย ด้วยเวทนา ด้วยจิต ด้วยกรรม เห็นไหม ด้วยศีล ด้วยสมาธิ ด้วยปัญญา แล้วถ้าปัญญามันเกิดขึ้นมา ปัญญาภาวนามยปัญญามันเกิดขึ้น เราใช้วิเคราะห์วิจัยของเราด้วยปัญญาของเรา เห็นไหม นี่สัมโพชฌงค์ วิเคราะห์วิจัยธรรมะไง ถ้าวิเคราะห์วิจัยธรรมะมันเป็นสังขาร เห็นไหม ถ้ามันเป็นสังขารนี้ ทุกคนก็ปรารถนาๆ อย่างนี้ทั้งนั้นนะ

เราก็ปรารถนา ทุกคนก็ปรารถนา รู้เขารู้เราเห็นอกเห็นใจกัน มีน้ำใจของเขา เขาเองเขาก็ชวนขวยเขามา ทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบ ทุกคนมีสิทธิตามความเป็นมนุษย์ของทุกๆ คน แล้วทุกคนๆ มีสติปัญญา เห็นไหม แต่ละคนก็แตกต่างกันไปๆ รู้เขาๆ รู้เขาก็ด้วยมีน้ำใจต่อเขา เรามีน้ำใจต่อกัน มีน้ำใจต่อกัน รู้เขา เห็นไหม เพราะทุกคนปรารถนาเหมือนกัน ทุกคนมีเป้าหมายเหมือนกัน

แต่! แต่ความรู้สึกนึกคิดของคนมันแตกต่างกัน เราจะไปควบคุม จะเป็นบรรทัดฐานๆ ก็อยู่ในศีลนี้แหละ อยู่ในศีล ถ้าไม่ผิดศีล ถ้าเขาไม่ผิดศีลของเขา เขาไม่ทำอะไรมันก็ไม่มีมารังเกียจใจ คนเราจะรังเกียจรังอนกันก็ด้วยศีลด้วยธรรมนี่แหละ ด้วยความอยู่ด้วยกัน ศีลแตกต่างกันมีความเห็นแตกต่างกัน เห็นไหม มันก็เข้าทิฏฐิมานะที่แตกต่างกัน ทิฏฐิมานะที่เสมอกัน ที่ใกล้เคียงกัน เห็นไหม ความเป็นอยู่ของหมู่สงฆ์ เห็นไหม นี่รู้เขาๆ ถ้ารู้เขาๆ ถ้ามันรู้เราชะอย่างเดี๋ยวนี้มันจะรู้เขา แต่มันรู้เขารู้เรานะ การประพฤติปฏิบัติมันก็สะดวกราบรื่นขึ้น การสะดวกราบรื่นขึ้นสะดวกเพื่ออะไรล่ะ

ความประพฤติปฏิบัติขณะการเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ จิตนี้มันไม่มีตายๆ มันเวียนว่ายตายเกิดมาก็ภพก็ชาติ ถ้าเราใคร่ครวญในธรรมะไง ถ้าจิตเราศึกษาธรรมะแล้วเราใคร่ครวญอยู่ในธรรมะ แล้วเราอยู่กับสังขารอย่างนี้ มันสังเวชนะ สังเวชมากๆ เราเกิดมานี้มันเป็นชาติเป็นตระกูลนะ ถ้าเราเป็นผู้ที่รับผิดชอบมีความรักมีความผูกพันกับสิ่งใด แล้วความรักความผูกพันต้องพลัดพรากจากเราไปโดยกะทันหันนี้ คนๆ นั้นอาจถึงเสียดินะ เสียดินเพราะอะไร เพราะเขาทำใจของเขาไม่ได้ เวลาสิ่งใดที่เขารักเขาสงวนของเขา แล้วเสียหายไปนี้ บางคนนี่เห็นไหม ถ้าจรตนิสัย คำว่าจรตนิสัยเพราะจิตใจเขาอ่อนแอ พอเขาอ่อนแอก็ต่อต้าน เขาต่อต้านนะ เขาต่อต้านสังคม เขาประชดสังคม เขาทำให้ชีวิตเขาเสียหายไปเลย มันสังเวชๆ เพราะว่าจิตใจเขาอ่อนแอ เขารับภาวะอย่างนั้นไม่ได้ ถ้าเขารับภาวะอย่างนั้นไม่ได้นะ เขามีปัญหาของเขานะ

นี่พูดถึงรู้เขาใจ มันเห็นใจต่อกันๆ ความทุกข์ความยากมันมีมาเหมือนกันทั้งนั้นนะ เขาก็ทุกข์เขาก็ยากของเขามา ใ้อุ้เราก็ทุกข์เราก็คือยากของเรามา เวลาความทุกข์ความยาก เห็นใหม่ ความทุกข์ความยากเพราะจิตใจที่มันมีปัญหาขึ้นมา มันก็ยอมรับ มันก็ว่าสิ่งนั้นเป็นความทุกข์ความยากของเรา แต่จิตใจที่คนเขามีกำลังของเขานะ ใ้อุ้เรื่องนี้เป็นของเล็กน้อยมาก คำว่าเป็นของเล็กน้อยนะ มันมองข้ามๆ มันก็ทำของมันได้ขึ้นมา เห็นใหม่ นี่รู้เขาๆ ถ้าเห็นน้ำใจต่อเขาใจ เห็นใจต่อเขาใจ นี่ใจถ้ารู้เขา คูลิ ในสังคมปฏิบัติที่มันก็สะดวกใช้ใหม่ ในสังคมนั้นมันก็ไม่กระทบกระเทือนกันใช้ใหม่ ถ้ามันไม่กระทบ รู้เขา คนจะรู้เขานี้มันต้องรู้เราก่อนใจ แต่ถ้ามันไม่รู้เรานี้ มันจะรู้เขาได้อย่างไรนะ มันไม่มีน้ำใจใดๆ ต่อกันเลยหรือ

เราเกิดมา เห็นใหม่ คูลิ ดูเวลาญาติโยมเขามาทำบุญกุศลของเขา เขาให้สิ่งที่เป็นวัตถุ มันเป็นอามิส แล้วเวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นใหม่ ให้ธรรมเป็นทานๆ เป็นการให้ที่ประเสริฐที่สุด “ให้ธรรมเป็นทาน” ให้ธรรมเป็นทานก็ให้วิชาการความรู้นี้ไง เทศนาว่าการนี้ให้ธรรมเป็นทานๆ คูลิ เขาถึงพิมพ์หนังสือกัน แจกกันนะ ให้ธรรมเป็นทานคือให้ทางวิชาการกัน ให้เขาฉลาดขึ้นมา สิ่งที่เขาฉลาดขึ้นมาให้ทานที่สูงสุด

ใ้อุ้นี้เป็นนักบวชด้วยกัน รู้เขารู้เรา ถ้ารู้เขารู้เรา เราเปิดช่องให้เขาๆ เรามีน้ำใจต่อกันใจ ใครประพฤติปฏิบัติ ใครมีธุระปะปัง เห็นใหม่ เราจะไหว้วานกัน ให้รับผิดชอบต่อกันเพราะอะไร พระก็มาจากคน คนก็มีปัจจัยเครื่องอาศัย พระก็ต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัย แล้วพระเราบวชมาแล้วมันมีข้อวัตรปฏิบัติใช้ใหม่ ถ้ามีข้อวัตรปฏิบัติขึ้นมา กิจกรรม เห็นใหม่ กิจของสงฆ์ ๑ ใจ นี้ในศาลา ในโรงธรรม ในวัด ในกุฏิ ในส้วม ทุกอย่างมันมีวัตรปฏิบัติหมด

ถ้าวัตรปฏิบัติหมด เห็นใหม่ เราไหว้วานกันๆ ถ้าหน้าที่ของใคร ใครมีความจำเป็น รับผิดชอบขึ้นมา เราไหว้วานกันๆ นี่มันมีน้ำใจต่อกันๆ สิ่งใดมันก็สะดวกไปหมด เรามีน้ำใจต่อกันใจ แต่ถ้ามันไม่มีน้ำใจต่อกันมันเป็นประเด็นขึ้นมาทั้งนั้น มันเป็นประเด็นที่เราจะเอามาให้มันกระทบกระเทือนกันได้ทั้งนั้น แล้วเราไปทำทำไม เราโง่หรือเราฉลาด อ้าว ก็เรามาหาอะไรละ ทุกคนปรารถนาความสุขเกลียดความทุกข์ทั้งนั้นนะ ทุกคนไม่ต้องการความขัดแย้ง ทุกคนไม่ต้องการความกระทบกระเทือนทั้งนั้น ทุกคนต้องการความราบรื่นในการประพฤติปฏิบัติขึ้นมา นี่ เราอยากมีสติ เราอยากมีคำบริกรรม คำบริกรรมเราอยากให้ละเอียดขึ้นไป เราอยากให้อุ้จิตเราลงสู่สมาธิๆ แล้วเราอยากให้อุ้จิตของเราค้นคว้าหาสติปัญญา ๘ ตามความเป็นจริง ถ้าใครเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ตามความเป็นจริงแล้วเราก็จะวิปัสสนาของเรา ถ้าวิปัสสนาของเรา

แล้วเราเกิดปัญญาของเรา เห็นใหม่ ถ้าเรามีปัญญาของเราที่ ธรรมะขึ้นมาแล้วนี่มันจะเกิดปัญญา ความตลกกลิ้งในใจนี้ เห็นใหม่

สิ่งที่ไม่มีชีวิตๆ นี่นาพิกาวลามันตายไปแล้วเขาเอาไปโยนทิ้ง เวลาคนมันตายไปแล้ว นี่ เอร่าร่างกายไปเผา แต่หัวใจมันไม่ตาย มันไม่มีการตายที่สมบูรณ์ไง มันตายเพราะหมดวาระ มัน เป็นการสิ้นสุดชีวิตนี้ สิ้นสุดภพนี้ แต่ไปเกิดภพใหม่ ถ้าเกิดภพใหม่ขึ้นมา นี่ ถ้าทำคุณงามความดี ขนาดไหน มันก็เกิดขึ้นมา มันก็มีปัญญามากขึ้น ถ้ามันมีปัญญามากขึ้นมันก็จะสงวนรักษาชีวิตของมันมากขึ้น แต่ถ้าคนเกิดมา เห็นใหม่ เกิดมาด้วยความทุกข์ความยาก นี่มันเกิดมาเพราะหนี หนี จากนรกอเวจีมา

เวลาคนเราทำบาปอกุศล เห็นใหม่ เทวทัตทำลายองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เกิดใน ขุมนรกอเวจีต่ำสุดเลย แล้วเวลาหมดเวรหมดกรรมก็ผ่อนขึ้นมาเป็นชั้นๆ ขึ้นมา พอเป็นชั้นๆ ขึ้นมายังไม่สิ้นสุดแห่งทุกข์นี้ หนีมาเกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นมนุษย์ก็มาเกิดทุกข์ๆ ยากๆ เวลาเวียน วายตายเกิดในวัฏฏะ เวียนวายตายเกิดในวัฏฏะนี้ ถ้าในภพที่เรามาจากที่ทุกข์ที่ยากมันมาด้วยความ ขาดแคลนทั้งนั้น แต่ถ้ามา เห็นใหม่ คุณดี มาจากพวกสวรรค์มาจากสิ่งที่ดีสมบูรณ์มา พอมา เกิดเป็นมนุษย์นะ จิตใจนุ่มนวล จิตใจนี้ร่มเย็น

นี่มันมาแตกต่างกัน แล้วมันแตกต่างกัน มันมาเกิดในสถานะของมนุษย์มา มันเกิด ร่วมกันนะ พอเกิดร่วมกันจิตใจมันก็แตกต่างกัน ความเห็นทฤษฎีมันก็แตกต่างกัน เห็นใหม่ ถ้า ความเห็นที่แตกต่างกันนี้ เวลาที่จิตมันสงบแล้วมันจะค้นคว้าหาความจริงนี้ ถ้าจิตมันไม่สงบ ขึ้นมามันไม่มีวุฒิภาวะ มันจะรับรองอะไรได้

แต่ถ้ามันรับรองสิ่งใดได้มันเป็นประโยชน์ เห็นใหม่ นี่รู้เขารู้เรา ถ้ารู้เขารู้เรานี่มันรู้เรา แล้วมันจะเห็นใจเขา แล้วจะรักษาได้ จะดูแลได้ จะเป็นคุณงามความดีไป เราทำคุณงามความดีต่อกัน เวลาเราจะต้องจากกันไป เห็นใหม่ มันระลึกถึงๆ ที่เคยอยู่ด้วยกัน เคยที่สัมผัสกันมา มัน ระลึกถึงกันด้วยความระลึกถึงนะ แต่ถ้ามันมีความบาดหมางกันมา มันมีความกระทบกระเทือน กันมา เวลาระลึกถึงมันไม่อยากจะระลึกถึงเลย ต่างคนต่างไม่หันหน้าเข้าหากันเลย

นี่พูดถึงว่า ถ้าไม่รู้เรา ไม่รู้เราเราก็ไม่รู้ถึงสัจจะความจริง ไม่รู้ถึงวัฏฏะ เราทำสิ่งใดเราก็ ทำด้วยอารมณ์ของเราไป แต่ถ้าเรามีสติมีปัญญาของเรา เห็นใหม่ เราทำสิ่งใดเราทำเพื่อประโยชน์ เขาจะรู้ไม่รู้เป็นเรื่องของเขา เขาจะรู้หรือไม่รู้มันเป็นเรื่องของเขา เราจะทำคุณงามความดีของเรา ทำ

คุณงามความดีเพื่อบุญของคัมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าเราทำคุณงามความดีบุญของคัมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพื่อคุณธรรมในหัวใจของเราไง เรามีเป้าหมายของเรา มีเป้าหมายของเรา คือเราจะทำขึ้นมาให้เกิดสมบัติของเรา สมบัติของเราคือศีล คือสมาธิ คือปัญญาของเรา คือสังฆธรรม คือศีลคือธรรมในหัวใจของเรา เราทำของเรา เรารักษามาของเรา เราดูแลของเราเพื่อประโยชน์กับเรา ใครเขาจะทำสิ่งใดมันเรื่องของเขา

แต่! แต่กิเลสมันไม่ยอม กิเลสนะทุกคนจะบอกว่า อยากจะให้ทุกอย่างดีแล้วเราก็จะทำคุณงามความดีด้วย เวลาจะทำคุณงามความดี กิเลสมันต่อต้านทั้งนั้น นุ่นก็ไม่ดี นีก็ไม่ดี เขาก็ทำกันอย่างนั้น เราก็เลยไม่อยากทำ ไม่อยากทำเพราะจิตใจมันอ่อนแอไง ถ้าจิตใจมันเข้มแข็งขึ้นมา มันทำได้ทั้งนั้น มันทำได้ เวลาครูบาอาจารย์ของเรา เห็นไหม ท่านทำเพื่อลูกศิษย์ลูกหา ท่านทำของท่านได้ทั้งนั้น ท่านทำเพื่อประโยชน์ไง ประโยชน์กับสังคม เขาจะรู้ไม่รู้มันเรื่องของเขา มันเรื่องของเขา

นี่ไง การเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เราจะรู้ไม่รู้นี่เราจะไปปฏิบัติได้ไหม เวลาเราเกิดเป็นปัญญาชน เห็นไหม มันมีจริงหรือเปล่า นรกสวรรค์มีจริงหรือเปล่า ทุกคนถามเลย นรก สวรรค์มีจริงหรือเปล่า มีจริงไม่มีจริงก็มาเกิดเป็นมึงนั่นแหละ ถ้ามันไม่มีจริงมันไม่คิดอย่างนี้หรอก ก็ความคิดนี้แหละ ความคิดจิตนิสัยนั้นมันมาจากนั้น มันมาจากนั้นมันถึงมาเป็นแบบนี้ แต่ถ้าคนเขามาสวรรค์เขามาจากคุณงามความดีนะ เขามาดีกว่านี้อีก เขามาแล้ว เห็นไหม จิตใจคนที่เป็นธรรมๆ โอ้ เขาเสียสละได้มหาศาล เขาทำของเขาได้ แล้วไม่ได้ทำของเขาด้วยความโดนบีบบังคับนะ เขาทำของเขาด้วยความชื่นใจ เขาทำของเขาด้วยความพอใจของเขา เขาทำของเขาด้วยความเต็มใจของเขา เพราะหัวใจของเขามันยิ่งใหญ่

แต่ถ้าส่วนจิตใจของคนมันไม่ยิ่งใหญ่ เห็นไหม ทำอะไรไม่ได้เลยๆ นี่มันมาจากไหนนะ แล้วบอกว่านรกสวรรค์มีหรือเปล่า ภพชาติมันมีหรือเปล่า มันมีอย่างนี้ไง คุณติ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นคนแก่ คนเกิด คนเจ็บ คนตาย นั่นท่านถึงถามว่า เราต้องเป็นอย่างนี้หรือ โอ้เราไปงานศพ เห็นไหม เขาเวียน ๓ รอบ นี่วัฏฏะ กามภพ รูปภพ อรูปภพ เขาทำให้เห็นๆ นะ เขาทำเพราะประเพณีวัฒนธรรมไง ประเพณีวัฒนธรรมของชาวพุทธ

ในทางตะวันตกคนเขาแปลกใจ แปลกใจว่าในทางตะวันออกเวลาคนตายอะไรต่างๆ ทำไมไม่เศร้าโศกเหมือนเขา ทำไมไม่ตีโพยตีพายแบบเขา เพราะศาสนาสอนไง เพราะธรรมชาติ

มันสอนไง ธรรมชาติเขาบอกไว้แล้วไง แต่เวลาธรรมชาติสอนนะ ธรรมชาติสอน ศาสนาสอน ถ้าธรรมชาติการถือผีไง การถือผี ความเชื่อผี ด้วยจิตวิญญาณเขาก็เชื่อของเขาอยู่แล้ว เรื่องศาสนาผี แล้วเวลาพุทธศาสนามานี้ พุทธศาสนามานี้มันมีธรรมะ มันมีอริยสังขมัจจะความจริง

ดังนั้นในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “เธออย่าเสียใจไปเลย อย่าคร่ำครวญไปเลย อย่าทุกข์ยากไปเลย ให้ทำคุณงามความดี” การทำคุณงามความดีแล้วอุทิศส่วนกุศลนี้ นี่ไง เพราะทำคุณงามความดีอุทิศส่วนกุศลคนเป็นเท่านั้นถึงอุทิศส่วนกุศลได้ คนตายอุทิศส่วนกุศลไม่ได้ สสารสิ่งที่ไม่มีชีวิตมันไม่มีน้ำใจที่ให้ต่อกัน

คู่สัตว์ลี สัตว์มันแย่งมันชิงกันมันกัดกัน มันให้โอกาสใคร แต่มนุษย์ เห็นไหม เราทำคุณงามความดีแล้วนี้ ในคุณธรรมของเรานี้ เราอุทิศส่วนกุศลนี้ให้กัน ความรู้สึกนึกคิดมันถึงกัน ความอาลัยอาวรณ์ เห็นไหม ความระลึกถึงกันนะๆ จิตที่ระลึกถึงกันนะ มันเป็นความจริงนะ มันเป็นความจริงที่มันมีอยู่แล้วไง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงมาสอนไง เพราะของมันมีอยู่แล้วไง ถ้าไม่มีไปรษณีย์เอ็งจะส่งของให้ใครล่ะ มันต้องมีไปรษณีย์ใช่ไหม เราถึงไปฝากไปรษณีย์ได้ใช่ไหม

นี่ก็เหมือนกันข้อเท็จจริงในการอุทิศส่วนกุศล ความรู้สึกมันมีของมันอยู่แล้วใช่ไหม แต่คนไม่เข้าใจคนไม่รู้ก็ไปทำอย่างอื่น เห็นไหม ไปทำในทางอื่น เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลารู้แล้วก็ให้ทำอย่างนี้ไง ทำอย่างนี้เพื่อให้ระลึกถึงกัน ฉะนั้นสิ่งที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอน ให้ทำคุณงามความดีแล้วระลึกถึงกัน อย่าคร่ำครวญ อย่าเสียใจ อย่าร้องไห้ คำว่า อย่าคร่ำครวญ อย่าเสียใจ อย่าร้องไห้ เพราะการคร่ำครวญ และการเสียใจการร้องไห้มันเป็นความทุกข์ๆ เพราะความทุกข์อันนี้มันไปกิดขวางใจ มันไปขัดแย้งกับข้อเท็จจริงไง เพราะตามข้อเท็จจริงพระอาทิตย์ขึ้นพระอาทิตย์ต้องตกไง คนเราเกิดแล้วต้องตายไง คนเกิดมานะถ้ามีบุญกุศล เขาได้บุญกุศล ทำคุณงามความดีส่งเสริมเขา เขาก็จะมีความสุขเพราะเขาทำของเขา

เวลาคนที่เกิดมาด้วยความทุกข์ความยากของเขานี้ เขาเกิดมานี้ก็บาปอกุศลส่งเสริมเขา มาตอบสนองเขา แล้วถ้าในปัจจุบันนี้สิ่งนั้นถ้าคนที่จิตใจเข้มแข็ง เห็นไหม สิ่งที่ตอบสนองมามันก็ตอบสนองมาเฉยๆ แต่เขาไม่เดือดร้อนไปด้วย เพราะเขาไม่เดือดร้อนไปด้วย เห็นไหม เพราะเขามีคุณธรรมในใจ สิ่งนั้นมันก็ไม่ผลกับใจของเขา แต่ไอ้คนที่ดูอยู่ข้างนอกดูแล้วเจ็บปวดแทนไง

แต่เขาไม่มีผลกระทบของเขา เพราะจิตใจเขามีคุณธรรมในหัวใจของเขา นี่ไงถ้าเกิดในชาติปัจจุบัน ธรรมะๆ เป็นปัจจุบันนี้ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนถึงปัจจุบัน เรามาแก้กันที่ปัจจุบันไง

ฉะนั้นสิ่งที่เราเป็นมาที่ภพชาตินี้หรือเปล่า วัฏฏะมันมีหรือเปล่า ใ้อสิ่งนั้นนะมันมีมาเป็นจิตเป็นนิสัย มันเป็นพันธุกรรมของจิต ๆ นั่นคำว่าพันธุกรรมของจิตมันตัดแต่งมาด้วยบุญด้วยกุศล มันตัดแต่งมาด้วยบาปอกุศลที่มันทำของมันมา ถ้าทำของมันมาแล้วนี้ ในชาติปัจจุบันถ้าเรามีสติปัญญาเราจะรู้หรือคันตรงนี้ไง นี่ไงถ้ารู้หรือคันตรงนี้ มันจะเข้ามาถึงรู้เราแล้ว ถ้ารู้เราแล้วเราจะไม่ให้กิเลสตัดหาความทะยานอยากมันมาชักใย

เพราะกิเลสตัดหาความทะยานอยากมันชักใย พอมันแสดงออกไป ใ้อคนที่มีความคุณธรรมนะ ครูบาอาจารย์ เห็นไหม ในทางจิตวิทยาตาเป็นหน้าต่างของใจ มันคิดอะไรหัวใจมันแสดงออก ตาเป็นหน้าต่างของใจ ใ้อนี้กิริยาการประพฤติ ทางจิตวิทยาเขารู้ได้ อยากได้ อยากดี อยากเด่นโดยที่กคชี่เขา โดยที่การกระทำทางอ้อม โดยสื่อโดยภาษากาย ภาษากายเขารู้เขาเห็นของเขา แต่ใ้อเรายังไม่รู้เลยนะ เพราะไม่รู้เรา เพราะเราไม่รู้เรา เราแสดงสิ่งใดออกไป

ฉะนั้นที่นี้เวลาครูบาอาจารย์ที่ท่านมีธรรมๆ เห็นไหม ภาษากายๆ ท่านแสดงออก ภาษากายแสดงออกมันก็โดยสัญชาตญาณ แต่ใจจะคิดอย่างนั้นหรือเปล่า เขาไม่ได้คิดอย่างนั้น แต่เขามีความปรารถนาจะน้อมนำให้คนที่ปฏิบัติมีแนวทาง เขาก็แสดงออกนั้นคือภาษากายเหมือนกัน ภาษากายก็คือภาษากายคือภาษาธรรมชาติ แต่ว่ากิเลสในใจๆ มันปรารถนาลากสักการะ มันปรารถนาให้คนสรรเสริญหรือ แต่ถ้ามันไม่รู้เรานะ ที่มันแสดงออกมาโดยไม่รู้ตัวรู้ตนนะ เขาดูออก พอเขาดูออกแล้วนี้มันเป็นที่น่ารังเกียจ

แต่เวลาครูบาอาจารย์ของเราท่านแสดงออกเหมือนกัน แต่การแสดงออกแบบนั้นนะ แต่ท่านไม่มีความปรารถนา มันการแสดงออกๆ เพื่อจิตใจดวงหนึ่ง เห็นไหม จิตใจดวงที่สูงกว่าชักจิตใจดวงที่ต่ำกว่าให้ขึ้นมา นี้วิธีการๆ คุณสิ หนทางมรรคโคทางอันเอก ตามทางเดินของจิต จิตมันต้องผ่านไปทางนั้น ถ้าจิตมันผ่านไปทางนั้น ผ่านไปโดยสัจจะข้อเท็จจริง กลับผ่านไปโดยมารยาสาโดย ไม่รู้สัจๆ มันไม่รู้จักตนนะ มันเป็นมารยาสาโดย แต่ถ้ามันเป็นจริงๆ นะ มันไม่มีมารยาสาโดย มันเป็นข้อเท็จจริง ฉะนั้นมันถึงไม่มีเวรมีกรรมไง

ถ้าไม่มีเวรมีกรรมมันไม่มีเวรมีกรรมเพราะสัจจะความจริงอันนั้น นี่พูดถึงว่ารู้เรา รู้เราก็รู้

เขา ถ้ารู้เขานี้เราจะพูดถึงตั้งคมไป เราจะพูดถึงตั้งฆะถึงความเป็นไปของหมู่สงฆ์ ถ้าหมู่สงฆ์มันเป็นจริงๆ นะ สิ่งที่มาเกิดขึ้นนั้นมันเป็นจรตนิสัย มันเป็นจรตมันไม่ใช่อริยัจจ มันไม่ใช่ความจริง เรามาหาความจริงกันต่างหาก ถ้าเรามาหาความจริงสิ่งนั้นมันเป็นนิสัยของคน มันเป็นวาสนาของคน เห็นไหม สันดานๆ นะ สันดานนะแก้ไขไม่ได้ แต่กิเลสคือความค้นหาทะยานอยาก เสร็จแล้วมันก็แสดงออกอย่างนั้น การแสดงออกส่วนการแสดงออก

การแสดงออกถ้ามันไม่มีกิเลสนะ มันรับได้หมด ถ้าไม่มีกิเลส ถ้าเป็นของครูบาอาจารย์นะท่านไม่มี แล้วมันเหมือนแต่มันไม่ใช่ มันเหมือนกับเด็กๆ เห็นไหม เด็กๆ นะ มันไร้เดียงสา ความว่าไร้เดียงสาคือสติปัญญาของเขาไม่เท่าทันตัวเขา เวลาเด็กๆ มันพูดอะไรมันเป็นการท่องจำ มันจำคำพูดมาแต่เนื้อหาสาระมันจะเข้าใจหรือเปล่าไม่รู้ แต่มันพูดออกมาด้วยความไร้เดียงสา มันฟังแล้วมันไร้เดียงสานะ คำว่าไร้เดียงสาคือเขาไม่มีการหลอกลวงไป มันไร้เดียงสา

แต่เวลาครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นธรรมๆ นะ มันไม่ใช่ไร้เดียงสาๆ มันรู้เท่าหมด มันมีปัญหาสูงส่ง แต่การพูดอย่างนั้น เห็นไหม เวลาครูบาอาจารย์ที่ท่านไม่มีกิเลสในใจนี้ มันเหมือนกับไร้เดียงสา คือมันสะอาดบริสุทธิ์ใจ เหมือนเด็กๆ ที่เขาว่าไม่ต้องการ เด็กๆ มันต้องการอะไร มันต้องการการชื่นชมจากผู้ใหญ่หน่อยหนึ่งแล้วมันแสดงออกนั้นนะ มันไร้เดียงสาแล้วมันน่ารักนะ แต่ผู้ใหญ่แสดงออกมานี้มันไม่น่ารักเลย แต่เวลาครูบาอาจารย์ของเราที่เวลาพระอรหันต์นะเหมือนไร้เดียงสา นี้เขาว่าพระอรหันต์คือการแสดงออกที่ไร้เดียงสา คือไม่มี โอ้อโฮอย่างนั้นเลยหรือ

พระอรหันต์สติสมบูรณ์พร้อมนะ รู้พร้อม ปัญญาพร้อม แต่มันไม่มีกิเลสไป มันไม่มีค้นหาความทะยานอยาก คืออยากได้ อยากดี อยากเด่น มันไม่มี ความไม่มีนั้นนะการแสดงออกเหมือนไร้เดียงสา ไร้เดียงสาอะไรรู้หรือ ไร้เดียงสาไปใกล้ๆ สิ กระเด็นเลย ไร้เดียงสา มันจะไร้เดียงสามาจากไหน คำว่าไร้เดียงสา ที่นี้เวลาทางโลกเราได้ยินมามีพระหลายองค์พูดมาก บอกว่าพระอรหันต์แสดงออกเหมือนเด็กไร้เดียงสา ห๊ะ โอ้ ปฏิบัติมาจนโง่เลยนะ ปฏิบัติมาจนไร้เดียงสา ปฏิบัติมาเพื่อฉลาด ไม่ได้ปฏิบัติมาเพื่อโง่ แต่จิตใจมันสะอาดเอง พอจิตใจมันสะอาดมันไม่มีมารยาสาไทย แต่การแสดงออกนะมันเหมือนกับไร้เดียงสา เขาเลยบอกว่าพระอรหันต์ โอ้อโฮแสดงออกเหมือนกับไร้เดียงสาเลย อ้าว แสดงว่าไม่รู้อะไรเลยนะ ไปตามธรรมชาติไม่รู้เหนือรู้ได้เลย แต่รู้

นี่พูดถึงว่า เขาบอกว่าเหมือนกับไร่เคียงสา ไม่ใช่! สมบูรณ์พร้อม แต่มันเป็นการแสดงออกแบบนั้น นี่พูดถึงถ้ารู้เราแล้วนี่ ถ้ารู้เราแล้วแสดงออกแบบนั้น มันเป็นความสะอาดบริสุทธิ์ไป เพียงแต่ว่าๆ พวกเรานี้มันจะมีอำนาจวาสนามากน้อยแค่ไหน มองแล้วมันซาบซึ้งหรือไม่ซาบซึ้ง เข้าใจหรือไม่เข้าใจ ถ้าเป็นความเข้าใจเพราะเวลาเรามาบวชเป็นพระ เห็นใหม่ สิ่งที่สำคัญที่สุดนะ การเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย เป้าหมายมันอยู่ที่นั่นเลยละ เพราะเป้าหมายที่นั่นมันเกิดจากอะไรละ เกิดจากศีล สมาธิ ปัญญา

ศีล สมาธิ ปัญญาคือมรรค เกิดจากมรรคเกิดจากผล เกิดจากการกระทำ ถ้าเกิดจากการกระทำนี้ การกระทำของเรานี้ ที่ว่าจากศีล สมาธิ ปัญญา มันจะเข้าสู่ที่ไหน มันเข้าสู่ใจ ใจมันเข้าไปเพื่ออะไร เข้าไปเพื่อสํารอกอวิชา ถ้าสํารอกอวิชา พญามารในใจอันนั้น นี่ใจจริงๆ แล้วเป้าหมายมันอยู่ที่นี้ เราอย่าเบี่ยงเบน เราอย่าพลาดเป้าสิ เราอย่าพลาดเป้านะ นี่ทำหวัง โน่นหวังนี้หวังคาดไปข้างนอกหมดเลย เป้าหมายมันเบี่ยงเบนหมดเลย

พอเป้าหมายเบี่ยงเบนนี้ แล้วมันจะรู้เราได้อย่างไร ถ้าไม่รู้เรานั้นก็ไม่ต้องรู้เขา เพราะไม่รู้เรานั้นก็พลาดจากเป้า พอเราพลาดจากเป้าเราก็เหยียบคนอื่น เหยียบเขาไปทั่ว เพราะเราต้องการเป้าหมายนั้นไง เราต้องการเป้า เห็นใหม่ มีลาภเสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศ ings ต้องการให้คนนับหน้าถือตา ings ต้องการให้คนเคารพนบนอบ ings แล้วทำไมเราถือหัวใจเราไม่ได้ เราเคารพหัวใจเราไม่ได้ เราเคารพความสงบระงับในใจเราไม่ได้ เราไม่เคารพคุณธรรมในใจของเราไม่ได้ แล้วใครจะเคารพละ ใครจะเคารพ

แต่ถ้าเรารู้ของเรา เห็นใหม่ เรารู้ของเรานี้เราไม่มีสิ่งใด แล้วพอเรารู้ของเรา รู้ตัวรู้ความเคลื่อนไหวทั้งหมด จบแล้ว สิ่งอื่นไม่มีค่า สิ่งที่มีคุณธรรมขึ้นมาในใจนะ นี่ที่ว่าธรรมเหนือโลกๆ เหนือโลกจริงๆ เหนือโลก เหนือวิภวัญญะ เหนือทุกๆ อย่าง ที่นี้เหนือทุกๆ อย่างแล้วนี่ ครูบาอาจารย์ของเรา ท่านอยู่ดำรงชีวิตอยู่ที่นี่ ท่านดำรงชีวิตอยู่เพื่อประโยชน์ ถ้าเพื่อประโยชน์แล้วนี่ ที่นี้สังคมนั้นก็ต้องมีใช่ใหม่ สังคม เห็นใหม่ กะล่อนปลิ้นปล้อนไปทั้งนั้น แล้วกะล่อนปลิ้นปล้อนกันไปแล้วทำอย่างไรเพื่อให้มันจบ

ฉะนั้นเวลาสังคมเขาไว้วางใจ เขาไว้วางใจผู้ที่มีศีลมีธรรม ถ้าไว้วางใจผู้มีศีลมีธรรมมันเป็นทีไว้วางใจ ใครๆ ก็เข้าไปหาผลประโยชน์ตรงที่ไว้วางใจนั้นนะ แล้วถ้าตรงนี้ไว้วางใจขึ้นมาแล้ว ตรงนั้นมันเป็นที่แหล่งที่เกิดประโยชน์ ฉะนั้นสิ่งที่เราทำแล้วนี่ ถ้ามันเป็นจริงมันจะเกิด

ประโยชน์ก็ให้มันเป็นประโยชน์กับโลก ให้มันเป็นประโยชน์กับในทางศาสนา ให้มันเป็นประโยชน์กับน้ำใจของคน ถ้ามันเป็นประโยชน์นะ

เราเกิดมานะ โลกนี้เราร้อนนัก โลกนี้เราร้อนนัก ทุกดวงใจว่าแห้ว ทุกดวงใจมีทุกข์ยากในใจทั้งนั้นนะ ใครเกิดมาแล้วกระเสือกกระสนขึ้นมาพอเพื่อดำรงชีวิตอยู่ เพื่อรักษาชีวิตของตน แล้วพยายามประพฤติปฏิบัติพยายามทำคุณงามความดีของเรา ทำความจริงให้เกิดขึ้นใจ รู้เขารู้เรา จบนะ แต่เพราะไม่รู้เรานี้ก็เลยรู้เขาไม่ได้ รู้เขาไม่ได้ก็วุ่นวายกันไปหมด

แต่ถ้าเรารู้เราแล้วๆ เห็นไหม โลกเขาจะขับเคลื่อนไปขนาดไหน จะเกิดภาวะสังคมรุนแรงขนาดไหน นี่เรารู้เท่าทันเราทั้งหมด เราสงบเย็นได้ แล้วถึงเวลาแล้วนี้ มีการต้องฟื้นฟูขึ้นมา เราสามารถจะฟื้นฟูได้ เราสามารถจะทำให้สังคมร่มเย็นเป็นสุขได้ แต่ถ้าเราตื่นเดินไปกับเขา เวลาเกิดปัญหาขึ้นมาหมดเลย แล้วใครจะมาฟื้นฟูขึ้นมาล่ะ มันไม่มีใจ มันไม่มีเพราะเราไปตื่นเดินกับสังคมใจ โลกธรรม ๘ มีลากเลื่อมลาก แล้วเราก็อ้วนไปกับเขา อยู่กับเขา

แต่ถ้าเรามีสติปัญญาจะ รู้เท่าทันอารมณ์ความรู้สึกของเรา มันไม่มีอะไรเลย ไม่มีอะไรมีค่าสักอย่าง สิ่งที่มีค่าที่สุดคือความรู้สึกเรานี้ ใจความรู้สึกอันนี้ ใจชีวิตที่มันต้องมีอยู่นี้มีค่าที่สุด เพียงแต่มีค่าที่สุดแล้วนี้มันโดนกิเลสครอบงำอยู่เลยกลายเป็นทุกข์ที่สุด แต่ถ้าเราทำของเราขึ้นมา สิ่งที่มีความรู้สึกอันนี้ที่จิตใจมันมีค่าที่สุด แล้วถ้ามีคุณธรรมขึ้นมาแล้ว เห็นไหม สิ่งนี้มีค่าที่สุด เวลามันเคลื่อนออกจากร่างนี้ไป ร่างกายนี้ไปทิ้งทั้งนั้นนะ ทุกคนรังเกียจหมด เหม็นเน่า แต่ถ้ามีชีวิตอยู่ เห็นไหม คนก็ยังพึ่งพากันได้ใจ

สิ่งที่มีค่าที่สุดอยู่ที่นี้ แล้วเรามาบวชมาเรียนกัน เรามาประพฤติปฏิบัติกัน เราก็อาจิตของเราใจ แล้วพยายามประพฤติปฏิบัติขึ้นมาให้สมบูรณ์ขึ้นมา เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ สิด สมานิ ปัญญา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพยายามฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เราเป็นพระ เรานักปฏิบัติขึ้นมา เราก็อาจิตของเราขึ้นมาให้เป็นความจริงของเราขึ้นมา ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา นั่นนะสัจจะความจริงในใจของเราเกิด องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดรู้แจ้งทั้งโลกนอกและโลกใน ถ้าเราปฏิบัติขึ้นมาเรารู้จริงขึ้นมา เราจะรู้เรื่องของเรา แล้วเราก็อาจิตของเขา แล้วเราอยู่กับสังคมโดยไม่กระทบกระเทือนกัน เอวัง

